

Naczynia stołowe – talerz dedykacyjny

Talerz jest jednym z najczęściej używanych naczyń stołowych. W XVII i XVIII-wiecznej Warszawie niezmiernie popularne stały się naczynia fajansowe. Szczególnie pożądane były zastawy produkowane w północnej Holandii i Fryzji. Ale równym powodzeniem cieszyły się rodzime produkcje. Importy trafiały do Warszawy poprzez Gdańsk, który pilnie strzegł przywileju na wyłączność handlu z Holandią. Fajansowe talerze miały różne kształty oraz przeznaczenie, np. talerze naleśnikowe służyły do podawania naleśników oraz różnego rodzaju placków. Ciekawym elementem zastawy stołowej były talerze tzw. dedykacyjne. Komplet zawierał zazwyczaj 6 takich talerzy, a na każdym znajdowała się sentencja – swojego rodzaju życzenia dla gości. Na jednym z warszawskich znalezisk widnieje napis w języku staroflamandzkim, który po polsku oznacza: „najlepszego rodzaju piwa i wina”. Tego typu naczyń używano okazjnie, np. w trakcie przyjęć ślubnych.

W wielu aspektach życia codziennego bogate mieszczaństwo naśladowało wyższe sfery. Początkowo nie mogło sobie jednak pozwolić na niezwykle kosztowną i kruchą porcelanę, dlatego głównie kupowano jej tańszą wersję - fajans. W drugiej połowie XVIII wieku również i porcelana zaczyna być coraz częstszym gościem na warszawskich stołach, gdyż rodzima, europejska produkcja spowodowała znaczny spadek cen tego niegdyś luksusowego towaru.

W składach, czyli dawnych sklepach, można było nabyć całe porcelanowe zastawy stołowe, lub tylko pojedyncze naczynia. Gdy w XVIII wieku nastąpiła moda na kawę, a nieco później również herbatę natychmiast zaczęły powstawać specjalne serwisy kawowe składające się z filiżanek ze spodkami, dzbanuszków, mleczarek i innych drobnych elementów. Produkowano również malutkie zestawy tzw. tête-à-tête, przeznaczone dla jednej lub dwóch osób.

Nie każdy jednak mógł sobie pozwolić na takie luksusy. Mało zamożni mieszkańcy Warszawy na co dzień używali zwykłej, pospolitej ceramiki. Bardzo długo popularne były tzw. siwaki – naczynia wypalane w specjalny sposób, który nadawał im intensywnie szarą barwę. Chętnie używano także zdobionych wielobarwnymi polewami naczyń ceglanych oraz białych. Biedota używała przeważnie drewnianych talerzy oraz sztućców, głównie łyżek.